

سكانس آخر

سوگنوشت هنرمندان خاموش

علی شیرازی

- شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۷۵۹-۳۲-۵
- شماره کتابشناسی ملی : ۳۸۰۲۴۱۵
- عنوان و نام پدیدآور : سکانس آخر: سوگ نوشت هنرمندان خاموش
- مشخصات نشر : تهران ادريس ۱۳۹۴.
- مشخصات ظاهري : ۱۶۸ ص.
- يادداشت : فهرستتویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است
- سرشناسه : شیرازی، علی، ۱۳۵۰ -
- وضعیت فهرست نویسی : فیای مختصر

انتشارات ادريس

تهران، تلفن: ۰۹۱۲۷۶۴۳۴۴۹ و ۳۳۲۱۳۸۹۰

Email: nashreedris@gmail.com

سكانس آخر

سوگ نوشت هنرمندان خاموش

مؤلف: علی شیرازی

لیتوگرافی سبز • چاپ خاتمه تک • صحافی تک
نوبت چاپ نخست: ۱۳۹۴ • شمارگان ۱۰۰۰ نسخه
شماره نشر: ۵۱

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۷۵۹-۳۲-۵

قیمت: ۹۰۰۰ تومان

۶		مقدمه
۸		آن مرد گنجی در سر داشت
۲۰		مرگ‌هایی پیش از مردن
۲۸		کوچ از شهر صدا
۳۲		بودن یا نبودن
۳۷		یکی از دیروزی‌ها
۴۰		غریب
۴۳		ترانه‌های زرین سیمین
۴۸		مردی آرام و سرشار از «صدا»
۵۲		با آهنگ زندگی
۵۷		فیلمبرداری مانند یک بالرین
۶۲		«نواخوان»
۶۴		با چشم‌های یک کودک کنجکاو
۷۰		گوهری نجیب و زیبا
۷۷		مرثیه‌ای برای یک کتک‌خور فیلم فارسی
۸۱		آهنگساز دیروز
۸۴		مرد آرام
۸۹		به سینمای متفاوت و جدی عشق می‌ورزید
۹۲		یادگاری که در این گنبد دوار بماند
۹۲		گرچه تلخ است ندیدن تو
۹۸		سایه‌ای از یک کاراکتر
۱۰۴		دشواری سینما و صبوری «صابر»
۱۱۲		از دوردست
۱۱۶		خاطره‌ساز
۱۱۹		دل با یار و سر به کار
۱۲۳		حاشیه‌هایی مهم‌تر از متن

- ۱۲۹..... بدرود، مهربان
- ۱۳۵..... منتقد جریان ساز
- ۱۴۰..... رفتن در اوج
- ۱۴۳..... شیدای دل شده
- ۱۴۶..... تیپ‌گوی عاشق
- ۱۵۰..... تک افتاده
- ۱۵۲..... مرگ در غربت انزوا
- ۱۵۷..... از یاد رفته
- ۱۵۹..... زندگی با سینما
- ۱۶۱..... باغبان
- ۱۶۲..... غریب آشنا
- ۱۶۷..... نگاه مهربان و صدای خاص

سکانس آخر

سوگ نوشت هنرمندان خاموش

نگاشتن مطالب شبه بیوگرافیک را از دهه ۱۳۷۰ با چاپ نوشته‌هایی درباره سید حسین طاهرزاده (استاد آواز) و کلنل علی نقی وزیری (موسیقی‌دان برجسته) در هفته‌نامه مهر شروع کردم. بعدها به مناسبت زادروز یا یادکرد از غلام حسین بنان، منوچهر همایون‌پور و ایرج بسطامی در روزنامه‌هایی چون شرق، همشهری و جام جم این کار را ادامه دادم. همچنین درباره زندگانی از جمع هنرمندان (که عمرشان درازباد) گاه و بی‌گاه چیزهایی می‌نوشتیم. اما نخستین سوگ‌نوشته سینمایی‌ام را در پی تأثیری که کوچ همیشگی بابک بیات بر من گذاشت در ماهنامه سینمایی فیلم عرضه کردم. از کودکی و نوجوانی آثارش را دوست می‌داشتم و زمزمه می‌کردم و ماه‌های آخر عمرش را یک بار حضوری و در ادامه، تلفنی با هم در ارتباط بودیم. آن نوشته را به عنوان یک ادای دین به هنرمند محبوبم همیشه عزیز می‌دارم.

پس از آشنایی از نزدیک با عباس یاری که سال‌ها بود نوشته‌ها و نقدهایش را می‌خواندم، سنگ بنای صفحه درگذشتگان ماهنامه فیلم در وضعیت جدید و جدی‌ترش گذاشته شد. تا پیش از آن نیز هر از گاه، کسانی در رثای سینماگران تازه‌درگذشته احساس‌شان را روی کاغذ می‌آوردند اما تشویق‌های یاری، محبت‌های هوشنگ گلمکانی و همراهی مسعود مهرابی در ماهنامه فیلم باعث پررنگ‌تر شدن تدریجی این بخش از مجله شد. کم‌کم سینماگرانی هم به تشویقم پرداختند و خوانندگان مجله نیز از گوشه و کنار لطفشان را به این بخش ابراز کردند.

هنرمندان به افراد جامعه، همواره هم خیلی نزدیک اند و هم خیلی دور. نزدیک از این نظر که گاه توده‌های وسیعی از جامعه با آن‌ها ارتباط قلبی و عاطفی پیدا می‌کنند و دور از این لحاظ که با وجود چنین صمیمیتی امکان تماس و دیدار همیشگی با هنرمند - جز در نزد عده‌ای از آشنایان و نزدیکان - برای بقیه مردم وجود ندارد. با این همه، به هنگام فقدان هنرمند، چه او نقش‌هایش را

بر صحنه زندگی و هنر درخشان بازی کرده باشد و چه معمولی، غمی عمیق جامعه را تا مدتی فرا می گیرد و بروز احساسات جمعی - در زمان ایفای این آخرین نقش که واقعی ترین نقش ها نیز هست - از هر سو شدت می یابد. انگار که پاره ای از تن مردمان کنده شده است. عجیب اینکه در روزگار دیجیتال، این احساسات حتی بیشتر هم شده است. شکل گیری شبکه های اجتماعی مجازی از یک طرف و دور شدن آدم ها به سبب بلاهایی که زندگی مدرن بر سر ما آورده از سوی دیگر، باعث شده تا هنرمندان را جایگزین کسان نزدیک مان کنیم، یعنی جایگزین آدم هایی که به نوعی دیگر نمی توانیم با همان سرعت و ترتیب زمان نه چندان دور زیستن در چنبره سنت ها به دیدارشان نائل شویم. از این رو، شاید بی آنکه بدانیم، حسرت درگذشت و ندیدن همیشگی یک بازیگر محبوب - چونان خسرو شکیبایی - را با حسرت های نو و کهنه مان در هم می آمیزیم و سوگواری قلبی پیشه می کنیم. گاهی هم احساسات جمعی با درگذشت جوان هنرمندی مثل مرتضی پاشایی همگان را شگفت زده می کند و بر پا شدن مرزهای جدیدی را به ما نشان می دهد.

باری، وقتی نوشتنم در بخش درگذشتگان مجله فیلم جدی شد، دریافتم که شوربختانه در خصوص بسیاری از عزیزانی که درمی گذرند و حتی بسیاری از زندگان، بیوگرافی های درست و درمانی موجود نیست. شگفت تر آن که گاه حتی میزان اطلاعات درباره آدم های مشهور این جمع نیز از حد چند سطر فراتر نمی رود. بنابراین به تشویق دوستان، بخش بیشتری از وقتم را به نوشتن درباره آن ها اختصاص دادم و حالا مجموعه ای که پیش روی شماست شرح حال تعدادی از این عزیزان را در بر دارد.

البته از ابتدا، هدف از این جمع آوری ضمن برآورده شدن جبران بخشی از آن کمبود، انتشار یکجای چکیده احساسم درباره سینماگران - این محبوب ترین گروه هنرمندان در میان توده های مردم، در کنار مثلاً اهل موسیقی - بود. البته باید در نظر داشت که متأسفانه و بنا به دلایل فراوان، مثلاً بخش کارنامه هنرمندان درگذشته چندان دقیق نیست و با وجود گسترش انواع فعالیت های سینمایی، روز به روز حتی از دقت ایام قدیم هم فاصله می گیرد. بنابراین می توان به روزی نامشخص دل خوش کرد که اهل دلی همت پیشه کند و دست به کار گردآوری دقیق تر کارنامه اهل سینما شود؛ البته در ادامه همت پژوهندگانی چونان فرخ غفاری، حمید شعاعی، جمال امید، محمد تهامی - نژاد، مصطفی زمانی نیا و عباس بهارلو که پایه های این رشته را در کشورمان به خوبی بنا گذاشتند.

دماوند

اردیبهشت ۱۳۹۴

علی شیرازی